

Rekenkamer
commissie

LEIDEN & LEIDERDORP

Een goed rioolbeleid is op de toekomst voorbereid

Onderzoek naar onderhoud en vernieuwing van riolering in Leiden en Leiderdorp

Een goed rioolbeleid is op de toekomst voorbereid

Onderzoek naar onderhoud en vernieuwing van riolering in Leiden en Leiderdorp

Datum: 2 november 2022

Subcommissie: Laurens Beijen en Maurice Dister

Icoon: [OpenGemeenten.nl](https://www.opengemeenten.nl)

De Rekenkamerbrief bevat de bestuurlijke conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp. De brief is gebaseerd op het bijgevoegde onderzoeksrapport. Het onderzoek is uitgevoerd door Ambient Advies B.V.

Rekenkamerbrief

Retouradres: Postbus 292, 2300 AG Leiden

Gemeenteraad van Leiden en van Leiderdorp
In afschrift aan:
College van B&W van Leiden en van Leiderdorp
Gemeentesecretaris van Leiden en Leiderdorp

Stadskantoor Leiden
Bargelaan 190
2333 CW Leiden

Telefoon: 06 434 86 720
E-Mail: rekenkamer@leiden.nl

Datum: 2 november 2022

Contactpersoon: Esther Loozen

Kenmerk:

Onderwerp: Rekenkamerbrief 'Een goed rioolbeleid is op de toekomst voorbereid'

Geachte leden van de raad,

Goed waterbeheer wordt steeds belangrijker. Door klimaatverandering zullen we steeds vaker geconfronteerd worden met extreme buien. Veel oude riolen kunnen die hevige regenval niet goed aan.

Riolering heeft een belangrijke rol in de samenleving. Een goed werkende riolering is essentieel voor de volksgezondheid en het waterbeheer in en rondom Leiden en Leiderdorp. Het riool ligt voor het overgrote deel ondergronds en is daarmee vrijwel onzichtbaar. Tegelijkertijd is het riool een cruciaal onderdeel van de stedelijke infrastructuur. Het gemeentebestuur is verantwoordelijk voor deze infrastructuur, zowel voor de aanleg, het onderhoud als de vervanging ervan.

De beleidsvrijheid bij de invulling van de gemeentelijke watertaken is relatief groot. De gemeenten Leiden en Leiderdorp staan momenteel voor grote opgaven op het gebied van het onderhoud en de vernieuwing van de riolering. Oudere riolering heeft het einde van zijn levensduur bereikt en de gevolgen van klimaatverandering vragen om een andere omgang met regenwater en een andere inrichting van de buitenruimte. De andere omgang met regenwater zorgt voor andere eisen aan de riolering. De verwerking van steeds hevigere regenbuien vraagt voor een deel om een grotere capaciteit van de riolering, en tegelijkertijd is berging en afvoer via het maaiveld noodzakelijk. De extreme droogte van de afgelopen tijd maakt ook steeds duidelijker dat er een beter evenwicht nodig is tussen de afvoer van water en het vasthouden ervan.

Over de ontwikkelingen en het beleid met betrekking tot de riolering hebben de gemeenten Leiden en Leiderdorp in 2018 samen met de gemeenten Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude, het Hoogheemraadschap van Rijnland en de waterbedrijven Dunea en Oasen het Integraal Waterketenplan Leidse Regio 2019-2023 (IWkp) opgesteld. De gemeenteraad van Leiden heeft het IWkp vastgesteld op 24 januari 2019, de gemeenteraad van Leiderdorp op 4 maart 2019.

In het IWkp hebben de betrokken partijen afspraken gemaakt om zo doelmatig mogelijk samen te werken om kosten te besparen, de waterkwaliteit te verbeteren en wateroverlast te voorkomen. In het plan wordt dan ook niet alleen veel aandacht besteed aan de inhoudelijke kanten van het rioolbeleid, maar ook aan de kosten ervan. In het plan is het principe opgenomen dat bij rioolvervanging de afval- en hemelwaterafvoer zo veel mogelijk wordt gescheiden. Daarmee wordt een minder groot beslag gelegd op de zuiveringsinstallaties en worden overlast en vervuiling bij hevige regenbuien beperkt.

In beide gemeenten is het beleid erop gericht dat de kosten van de riolering worden gedekt uit de opbrengst van de rioolheffing voor inwoners en bedrijven. In Leiderdorp ligt de dekkingsgraad al een paar jaar dichtbij 100%; in 2022 wordt die geraamd op 95%. In Leiden is het tarief in 2022 met 25% verhoogd, waardoor de dekkingsgraad stijgt tot 94%.

Opzet van het onderzoek

Gezien het belang van het onderwerp en het beslag dat op de gemeentelijke middelen wordt gelegd, heeft de rekenkamercommissie (RKC) besloten een onderzoek te laten uitvoeren door het bureau Ambient. Over dit onderzoek hebben wij u geïnformeerd in onze brief van 16 februari 2022. Een toelichting op het onderzoek hebben wij gegeven tijdens de Raadsinformatieavond in Leiderdorp op 9 mei 2022 en in de vergadering van de commissie Leefbaarheid en Bereikbaarheid in Leiden op 19 mei 2022.

Het bureau heeft onderzocht of met het ingezette beleid zoals dat nu wordt uitgevoerd voldoende tegemoetgekomen wordt aan de eisen die daaraan moeten worden gesteld: het waarborgen van een goede afvoer van afvalwater en hemelwater, ook op de langere termijn. Daarbij is het beleidsmatig kader onderzocht van de instandhouding van het systeem (onderhoudsstrategie, vervangingstempo, risiconiveau) alsmede van klimaatadaptatie (kwetsbaarheid door extreme buien, voorkomen van ontwrichting en schade, uitvoeringsagenda, afkoppeling hemelwaterafvoer van afvalwaterafvoer).

Ook is onderzocht wat de consequenties zijn van een goede uitvoering van het beleid voor de kostenontwikkeling op de kortere en op de langere termijn en voor de rioolheffing: Is het kostendekkingsplan navolgbaar en is het actueel? Zijn de financiële consequenties van aanvullende maatregelen inzichtelijk gemaakt?

Een ander onderdeel van het onderzoek betreft de uitvoering: gaan de dingen goed? Is er adequaat zicht op de kwaliteit van het riool, ligt de vervanging en het onderhoud van rioleringen en het afkoppelen van de afvoer van hemelwater van de gemengde riolering op schema?

Het laatste onderdeel is de informatievoorziening aan de gemeenteraad door het college. Worden de raden voldoende betrokken bij de politieke en bestuurlijke keuzes die moeten worden gemaakt?

Conclusies

Ambient heeft zijn conclusies met betrekking tot de gemeenten Leiden en Leiderdorp neergelegd in de hoofdstukken 7 en 12 van het onderzoeksrapport. Daarin wordt verwezen naar het Integraal Waterketenplan 2019-2023 (IWkp) dat beide gemeenten samen met anderen in de Leidse Regio hebben opgesteld. In het IWkp is een aantal belangrijke uitgangspunten voor inspectie, beheer, onderhoud en vervanging van de riolering vastgelegd. Eén daarvan is de keuze voor de aanleg van een stelsel met gescheiden inzameling van afvalwater en hemelwater.

Het beleid van beide gemeenten voldoet in hoofdlijnen aan de eisen voor het in stand houden van de riolering. Er is een streefbeeld van de kwaliteits- en risicotoestand, er is een vastgestelde onderhoudsstrategie, en er wordt rekening gehouden met toekomstige gevolgen van klimaatverandering. Met het vastgestelde vervangingstempo is het aannemelijk dat het gewenste kwaliteits- en risiconiveau op de korte en langere termijn wordt gerealiseerd. Ambient stelt vast dat beide gemeenten toewerken naar risicogestuurd beheer, maar dat dit nog in ontwikkeling is.

Het beleid ten aanzien van klimaatadaptatie is in Leiden verder gevorderd dan in Leiderdorp. Beide gemeenten hebben stappen gezet binnen de ambities uit de nationale Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie. Zo zijn er stresstesten uitgevoerd. Leiden heeft gesprekken gevoerd (risicodialogen) met belangrijke partners in de stad gericht op risicobeheersing en het zo veel mogelijk voorkomen van schade, maar ook over de eventuele bereidheid om bepaalde risico's te accepteren. Leiden heeft een uitvoeringsprogramma opgesteld met veel aandacht voor klimaatbestendigheid en biodiversiteit. Een onderdeel daarvan is het Wijkvernieuwingsprogramma 2020-2025 waarbij rioolvervanging en de herinrichting van de openbare ruimte op wijkniveau integraal worden benaderd. Leiderdorp heeft nog geen uitvoeringsagenda gericht op klimaatadaptatie maar wil de uitkomsten van de stresstesten en klimaatdialogen gebruiken voor het opstellen van een uitvoeringsagenda en klimaatstrategie eind 2022/begin 2023. Ook Leiderdorp stemt de programmering van werkzaamheden aan de riolering af met andere programma's om hinder voor omwonenden te beperken en efficiënt gebruik te maken van de middelen.

Ambient stelt vast dat beide gemeenten geen specifieke strategie hebben voor het afkoppelen van de afvoer van hemel- en afvalwater. Afkoppelen, mits doelmatig, lift mee met het wijkvernieuwingsprogramma, respectievelijk de reguliere rioolvervangingsprogramma. Leiden heeft samen met het hoogheemraadschap een *drogevoetentoeets* uitgevoerd om in beeld te brengen hoe en waar kan worden afgekoppeld. Voor de omgang met regenwater voor nieuwbouw hebben beide gemeenten een hemelwaterverordening vastgesteld.

Qua uitvoering van de geformuleerde onderhouds- en vervangingsstrategie wordt in zowel Leiden als Leiderdorp het reinigen en inspecteren van de verschillende onderdelen van de riolering in lijn met de voorgenomen inspectiestrategie uitgevoerd. Het beoogde vervangingstempo loopt echter zowel in Leiden als in Leiderdorp achter op de in het IWkp vastgelegde ambities.

In Leiden, waar de rioolvervangingsprogramma beperkt is achtergebleven, wordt dat toegeschreven aan de gekozen aanpak via het wijkvernieuwingsprogramma. Wel zijn er in Leiden relatief meer levensduurverlengende maatregelen genomen dan voorgenomen in het IWkp. De gemeente Leiden verwacht dat de uitvoering langzaam inloopt op de oorspronkelijke planning.

In Leiderdorp ligt het beoogde vervangingstempo van de vrijvervalriolering achter op de planning. In 2021 lag het bijna stil. Dit is een gevolg van de vertraging binnen de wijkaanpak van de Oranjewijk. Inmiddels is het wijkvervangingsprogramma aan het versnellen en loopt het langzaam in op de planning.

De vervangingswaarde van de gemeentelijke rioolobjecten bedragen respectievelijk € 475 miljoen en € 104 miljoen in Leiden en Leiderdorp. De kosten voor de aanleg en het onderhoud van de riolering en de bijbehorende voorzieningen worden gedekt vanuit de rioolheffing. Ambient vindt de kostendekkingsplannen van de gemeenten voor de (middel)lange termijn navolgbaar. Ze worden per cyclus van vijf jaar opgesteld en geactualiseerd en volgen daarmee de cyclus van het IWkp. In de dekkingsplannen is rekening gehouden met de stijging van de beheerkosten door de aanleg van een gescheiden riolering. De rioolheffing is in beide gemeenten nagenoeg kostendekkend.

Klimaatadaptatiemaatregelen, zoals de aanleg van wadi's, waterdoorlatende verharding en infiltratiestroken, maken geen onderdeel uit van het kostendekkingsplan.

In Leiden worden de investeringskosten en extra beheerkosten voor deze maatregelen gedekt uit een speciaal ingestelde reserve bij de kaderbrief 2020-2024. Daarmee is tot en met 2024 extra geld beschikbaar gesteld om bij duurzame wijkvernieuwingen klimaatadaptatieve maatregelen te treffen. Uit het Beleidsakkoord Gemeente Leiden 2022 '*Samen leven in Leiden*' blijkt dat de gemeente vanaf 2025 de kosten voor klimaatadaptatieve maatregelen niet langer uit de algemene middelen zal bekostigen, maar waar mogelijk als structurele investering vanuit de rioolheffing wil dekken. Dit zal leiden tot een stijging van de rioolheffing.

Leiderdorp heeft de kosten voor aanvullende klimaatadaptieve maatregelen nog onvoldoende in beeld en deze kosten zijn nog niet geborgd. De keuze om de investeringen voor klimaatadaptatiemaatregelen uit de algemene middelen te bekostigen, of (gedeeltelijk) uit de rioolheffing, is nog niet gemaakt.

In Leiden wordt de gemeenteraad regelmatig geïnformeerd over de uitvoering van het IWkp en de wijkaanpak. Ook in Leiderdorp is er sprake van regelmatige informatievoorziening aan de gemeenteraad. Daarbij wordt voornamelijk gebruik gemaakt van de vaste momenten in de P&C-cyclus.

Aanbevelingen voor Leiden en Leiderdorp

1. Meer risicogestuurd beheer en onderhoud van de riolering

De Rekenkamercommissie adviseert om de inspectiewerkwijze verder te verfijnen. Door een nadere analyse te doen naar de afname van de kwaliteit van de riolering, ontstaat een nauwkeuriger beeld van de ontwikkeling van de kwaliteit van de riolering in de tijd. Op basis daarvan kan een nauwkeurige prognose van de noodzakelijke vervangingsinvesteringen en kosten voor reparatie worden gemaakt. Zo kunnen beide gemeenten toewerken naar een meer risicogestuurd beheer en onderhoud van de riolering. Het streven is om de kennis en ervaring die nu wordt opgebouwd bij de gehanteerde vervangingsstrategie op termijn te gebruiken om het onderhoudsregime meer risicogestuurd in te richten.

2. Stuur actiever op het tempo van rioolvervangning

In zowel Leiden als Leiderdorp heeft de vervanging van de riolering vertraging opgelopen, o.a. door de integrale wijkvervangingsaanpak. Het is van belang dat de raad actief informatie vraagt en ontvangt van het college over de planning en kosten en op die manier op de hoogte wordt gesteld van mogelijke vertraging of versnelling van de rioolvervangingsopgave en de financiële consequenties daarvan. De Rekenkamercommissie beveelt aan om actiever te sturen op het tempo van rioolvervangning.

3. Werk toe naar een strategie voor de omgang met regenwater en grondwater

De langdurige droogte in de afgelopen zomer heeft aangetoond dat we niet alleen moeten nadenken over het voorkomen en beperken van wateroverlast maar ook over het vasthouden van regenwater.

Een regenwaterstrategie in bestaand bebouwd gebied kan onderscheid maken tussen verwerken op eigen terrein (vasthouden en benutten), afvoer via hemelwaterriool naar het oppervlaktewater en afvoer en berging aan het maaiveld in de openbare ruimte. Onderdeel van de strategie voor regenwater in bestaande bebouwde omgeving is ook het sturingsvraagstuk. Met andere woorden: op welke wijze wil de gemeente sturen? Alleen via informeren en voorlichting, door te stimuleren met o.a. subsidie of ook door te verplichten via regelgeving? In dat kader kan worden overwogen om in de toekomstige omgevingsplannen de regels voor de afvoer van hemelwater niet alleen van toepassing te verklaren bij nieuwbouw of vernieuwbouw, maar ook in bepaalde gevallen bij bestaande bouw.

Gemeenten hebben niet alleen een wettelijke zorgplicht voor afvalwater en hemelwater, maar ook met betrekking tot grondwater. Bij dat laatste ging de aandacht tot voor kort vooral uit naar het beperken van overlast door te hoge grondwaterstanden. Steeds duidelijker wordt dat ook een tekort aan grondwater voor problemen kan zorgen.

De Rekenkamercommissie beveelt aan om het aankomende planproces van het integraal waterketenplan te benutten om in afstemming met het hoogheemraadschap een nadere strategie voor de omgang met regenwater en grondwater uit te werken. Het is belangrijk dat keuzes ten aanzien van de strategie voor de omgang met regenwater en grondwater aan de raad worden voorgelegd.

4. Onderzoek in hoeverre een financiële prikkel via het tariefsysteem van de rioolheffing kan bijdragen aan het anders omgaan met regenwater door inwoners en bedrijven

Aanpassingen in het tariefsysteem van de rioolheffing, bijvoorbeeld door de hoogte van de heffing mede afhankelijk te maken van het watergebruik of het verhard oppervlak, kunnen bijdragen aan een afname van de belasting van het gemeentelijk vuil- en hemelwaterriool en het beter vasthouden van regenwater op particulier terrein. Dit kan verder worden onderzocht, waarbij het goed is om ook te letten op initiatieven en ervaringen elders.

5. Geef voldoende en tijdig aandacht aan de inhoud van het nieuwe IWkp

Binnenkort moet een nieuw integraal waterketenplan voor deze regio worden opgesteld. Dat plan is een belangrijk sturingsinstrument voor het beleid in de komende periode, niet alleen voor de riolering, maar ook voor de daarmee samenhangende terreinen. Het is van belang dat daar niet alleen ambtelijk

naar wordt gekeken. De inwoners en de gemeenteraden moeten ook tijdig in de gelegenheid worden gesteld om te participeren bij de keuzen die in het plan worden gemaakt.

Specifieke aanbeveling voor Leiden

6. Leg expliciet vast welke klimaatadaptieve maatregelen vanaf 2025 aan de rioolheffing mogen worden toegekend

Klimaatadaptatiemaatregelen die aan het maaiveld worden genomen, worden tot 2025 bekostigd uit het Financieel Perspectief Duurzame Stad. Uit het Beleidsakkoord Gemeente Leiden 2022 ‘*Samen leven in Leiden*’ blijkt dat de gemeente in de toekomst investeringen voor klimaatadaptatie en het vergroenen van de stad, en het onderhoud van dit groen, niet langer uit de algemene middelen wil bekostigen, maar vanuit de riool- en afvalstoffenheffing wil dekken. Dit leidt tot een stijging van deze heffingen. Omdat de riool- en afvalstoffenheffing voor ieder huishouden van een bepaalde omvang even hoog zijn, is dit een politieke keuze die van invloed is op de verdeling van de lasten over de verschillende huishoudens.

Niet alle klimaatadaptieve maatregelen mogen zonder meer aan de rioolheffing worden toegekend. Kosten voor de aanleg van een warmtenet of voor het planten van bomen ter verkoeling van de leefomgeving hebben geen directe relatie tot de watertaken van de gemeente en zullen elders bekostigd moeten worden. Er zijn ook maatregelen die bijdragen aan het waterbeheer en aan andere doelen, zoals het vergroten van de biodiversiteit of het bestrijden van hitte. In die gevallen is het van belang dat er heldere afspraken zijn over de vraag welke maatregelen geheel of gedeeltelijk aan de rioolheffing worden toegerekend.

Specifieke aanbevelingen voor Leiderdorp

7. Zorg voor heldere kaders voor klimaatadaptatie: stel een strategie en een uitvoeringsprogramma vast die doorwerken in de wijkaanpak

Het is de ambitie van de gemeente Leiderdorp om een strategie en een uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie eind 2022 of begin 2023 vast te stellen. Op dit moment zijn die er nog niet. Voor een daadkrachtige en doelgerichte uitvoering zijn duidelijk vastgelegd beleid en heldere kaders van groot belang. De gemeente Leiden kan als voorbeeld dienen.

Op dit moment wordt de klimaatadaptieve inrichting van wijken min of meer ontwerpend vormgegeven op basis van de kennis en ervaring van de betrokken medewerkers (leren door doen). Voor klimaatadaptieve maatregelen is er echter behoefte aan een inhoudelijke uitwerking met concrete

richtlijnen en normen, en het borgen hiervan bijvoorbeeld in een handboek openbare ruimte. Deze standaardisatie moet wel rekening houden met verschillende wijktypen (verschillen in bouwdichtheid, bodemopbouw en de verhouding particuliere en publieke ruimte).

8. Leg expliciet vast hoe kosten voor klimaatadaptieve maatregelen gedekt worden

Leiderdorp heeft de kosten voor klimaatadaptieve maatregelen nog onvoldoende in beeld en daarnaast is de kostendekking nog niet geborgd. Wanneer klimaatadaptieve maatregelen in de toekomst worden toegerekend aan de gemeentelijke watertaken, dan kan dit leiden tot een nu nog niet voorziene verhoging van de rioolheffing. Als daar niet voor wordt gekozen, zou het kunnen zijn dat deze klimaatadaptieve maatregelen niet kunnen worden uitgevoerd, omdat er geen budget voor beschikbaar is. Het is daarom van belang om expliciet vast te leggen welke klimaatadaptieve maatregelen wel of niet aan de rioolheffing worden toegekend, en hoe ze eventueel anders worden gedekt.

Bestuurlijke reacties

De Rekenkamercommissie heeft op 27 september 2022 het onderzoeksrapport en het concept van deze rekenkamerbrief met het verzoek om een bestuurlijke reactie voorgelegd aan de colleges van Leiden en Leiderdorp.

De reactie van burgemeester en wethouders van Leiden is gedateerd 19 oktober 2022. Het is opvallend dat de brief geadresseerd is aan de Rekenkamercommissie, terwijl de aanhef en de inhoud gericht zijn tot de leden van de gemeenteraad.

De reactie van burgemeester en wethouders van Leiderdorp is gedateerd 20 oktober 2022. Beide brieven zijn als bijlage bij deze rekenkamerbrief gevoegd.

Beide colleges beginnen met de constatering dat zij de inhoud van het onderzoeksrapport herkennen en de conclusies onderschrijven. Vervolgens reageren zij puntsgewijs op de hiervoor opgenomen aanbevelingen. Voor zover daar aanleiding voor is, gaat de Rekenkamercommissie hierop in het nawoord in.

Nawoord van de Rekenkamercommissie

De Rekenkamercommissie stelt vast dat de colleges de aanbevelingen vrijwel geheel overnemen. Er kunnen een paar kleine kanttekeningen bij de reacties worden geplaatst:

Bij aanbeveling 2 (Stuur actiever op het tempo van rioolvervanging) wordt door Leiderdorp niet expliciet aangegeven hoe de raad wordt betrokken bij de planning van het Wijkvervangingsprogramma en bij de daarmee samenhangende planning van de rioolvervanging.

In de tot Leiden gerichte aanbeveling 6 (Leg expliciet vast welke klimaatadaptieve maatregelen vanaf 2025 aan de rioolheffing mogen worden toegekend) is de Rekenkamercommissie ingegaan op de keuze om de stijging van de kosten voor klimaatadaptatie en vergroening te dekken vanuit de riool- en afvalstoffenheffing. Een verschuiving van de dekking van bepaalde kosten van de ozb naar de riool- en afvalstoffenheffing (of omgekeerd) heeft in beginsel geen gevolgen voor de totale gemeentelijke lastendruk, maar wel voor de verdeling van de lasten over de verschillende huishoudens. Dat het college in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording bepaalde eigen bevoegdheden heeft, neemt niet weg dat de raad over de verdeling van de lasten ook een mening kan hebben.

Dit laatste geldt ook voor de reactie van Leiderdorp op aanbeveling 8 (Leg expliciet vast hoe kosten voor klimaatadaptieve maatregelen gedekt worden). Het college werkt deze aanbeveling uit in de financiële module van het IWKp 2024-2028 door hier een paragraaf in op te nemen over welke klimaatadaptieve maatregelen toegerekend kunnen worden aan de rioolheffing. Ook hierover kan de raad een mening hebben.

Indien u naar aanleiding van deze brief vragen of opmerkingen heeft, dan vernemen wij dat graag. U kunt hierover contact opnemen met de secretaris van de Rekenkamercommissie, Esther Loozen, bereikbaar via telefoonnummer 06 43486720 en rekenkamer@leiden.nl

Alle betrokkenen die hebben meegewerkt aan alle processen rondom het tot stand komen van het onderzoek bedanken wij hartelijk.

Hoogachtend,

Namens de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp,

Hans van Egdom, voorzitter

Bijlage 1: Onderzoeksrapport Ambient 'Rekenkameronderzoek beleid en beheer van de riolering'

Bijlage 2: Brief van burgemeester en wethouders van Leiden van 19 oktober 2022, Z/22/3450972

Bijlage 3: Brief van burgemeester en wethouders van Leiderdorp van 20 oktober 2022,
Z/22/136457/292832

Burgemeester en Wethouders

Retouradres: Postbus 9100, 2300 PC Leiden

Aan Rekenkamercommissie Leiden & Leiderdorp
T.a.v. mevrouw E.M.J. Loozen (ambtelijk secretaris)
Postbus 292
2300 AG Leiden

Gemeente Leiden
Bezoekadres Stadhuis
Stadhuisplein 1
Postadres Postbus 9100
2300 PC Leiden
Telefoon 14071
E-Mail
Website www.leiden.nl/gemeente

Datum 19 oktober 2022
Ons kenmerk Z/22/3450972
Onderwerp Bestuurlijke reactie Leiden Rapport Rekenkameronderzoek
Beleid en Beheer van de Riolering

Contactpersoon J.Coorens/R.Chaudron
Doorkiesnummer 5167695/7576

Geachte leden van de gemeenteraad,

Het college heeft kennis genomen van het rapport over het beleid en beheer van de riolering in Leiden en Leiderdorp van de Rekenkamercommissie Leiden & Leiderdorp. Het college herkent de inhoud van het rapport en onderschrijft de conclusies. We zijn tevreden dat het rapport bevestigt dat het beleid en beheer van de riolering in Leiden over het algemeen goed op orde is. De score van het toetsings- en normenkader dat tijdens het onderzoek is gebruikt is dat van de 18 indicatoren er 14 op groen staan, 4 op oranje en 0 op rood. Net als uit de evaluatie van de duurzame wijkvernieuwingen blijkt ook uit dit rapport dat er in Leiden sprake is van een gedegen duurzaam rioleringsbeleid en -beheer. Er ligt hierdoor een stevig fundament voor klimaatadaptie Leiden. Als college gaan we graag aan de slag met de aanbevelingen om hiermee te werken aan verdere verbeteringen.

In de aanbestedingsbrief aan uw raad heeft de Rekenkamercommissie een aantal aanbevelingen opgenomen. Met deze brief maken we graag van de gelegenheid gebruik om per aanbeveling een korte bestuurlijke reactie te geven.

Aanbeveling 1. Meer risicogestuurd beheer en onderhoud van de riolering

De Rekenkamercommissie adviseert om de inspectiewerkwijze verder te verfijnen. Door een nadere analyse te doen naar de afname van de kwaliteit van de riolering, ontstaat een nauwkeuriger beeld van de ontwikkeling van de kwaliteit van de riolering in de tijd. Op basis daarvan kan een nauwkeurige prognose van de noodzakelijke vervangingsinvesteringen en kosten voor reparatie worden gemaakt. Zo kunnen beide gemeenten toewerken naar een meer risicogestuurd beheer en onderhoud van de riolering. Het streven is om de kennis en ervaring die nu wordt opgebouwd bij de gehanteerde vervangingsstrategie op termijn te gebruiken om het onderhoudsregime meer risicogestuurd in te richten.

Bestuurlijke reactie

Het uitwerken van risicogestuurd beheer en onderhoud van de riolering is een van de activiteiten waar we binnen de samenwerking in de Leidse regio de afgelopen planperiode aan gewerkt hebben. Ook de komende planperiode (2024-2028) wordt hier verder aan gewerkt. Hierbij wordt

niet alleen gekeken naar het verder verfijnen van de inspectiewerkwijze, maar ook naar het belang (hoe kritisch is een object voor het uitvoeren van de systeemfunctie) van de verschillende objecten binnen de riolering voor het uitvoeren van de functie. De meer kritische objecten kunnen dan eventueel een ander onderhoudsregime krijgen dan de minder kritische objecten. Denk bijvoorbeeld aan een grote verzamelleiding ten opzichte van een leiding met enkele aangesloten huishoudens. Wij onderschrijven dan ook de aanbeveling van de Rekenkamercommissie om de kennis en ervaring die nu wordt opgebouwd bij de gehanteerde vervangingsstrategie op termijn te gebruiken om het onderhoudsregime meer risicogestuurd in te richten.

Aanbeveling 2. Stuur actiever op het tempo van rioolvervangning

In zowel Leiden als Leiderdorp heeft de vervanging van de riolering vertraging opgelopen, o.a. door de integrale wijkvervangingsaanpak. Het is van belang dat de raad actief informatie vraagt en ontvangt van het college over de planning en kosten en op die manier op de hoogte wordt gesteld van mogelijke vertraging of versnelling van de rioolvervangingsopgave en de financiële consequenties daarvan. De Rekenkamercommissie beveelt aan om actiever te sturen op het tempo van rioolvervangning.

Bestuurlijke reactie

Het college kijkt met belangstelling naar de uitwerking van deze aanbeveling door uw raad en aan welke informatie dan behoefte bestaat. Uiteraard is het college bereid hierover desgewenst met uw raad van gedachten te wisselen. Uit het rekenkamerrapport (pagina 22) blijkt verder dat er al een versnelling is ingezet en dat in 2021 de gerealiseerde vervanging (via de duurzame wijkvernieuwingen) inderdaad iets hoger lag dan de beoogde vervanging. Het college verwacht dat dit ook in 2022 het geval is en de achterstand de komende jaren wordt ingelopen. De wijken Gasthuiswijk-Haagweg-Zuid (fase 1), Professorenwijk (fase 1) en Houtkwartier-Oost zijn in uitvoering en Noorderkwartier-Oost is in afronding. Voor Professorenwijk-Oost (fase 2), Gasthuiswijk en Haagweg-Zuid (fase 3 en 4) Meerburg en Hoge Mors fase 3 worden de uitvoeringsbesluiten in 2023 ter besluitvorming aangeboden. Ook op het Schuttersveld, Langegracht, Havenplein, Tasmanstraat en Stationsgebied wordt in 2022 de riolering vervangen. Daarnaast beschikt het college over een planning van de duurzame wijkvernieuwingen tot 2050. Hiermee kijken we verder vooruit en dit is daarmee een goed instrument op de sturing van de uitvoering.

Aanbeveling 3. Werk toe naar een strategie voor de omgang met regenwater en grondwater

De langdurige droogte in de afgelopen zomer heeft aangetoond dat we niet alleen moeten nadenken over het voorkomen en beperken van wateroverlast maar ook over het vasthouden van regenwater.

Een regenwaterstrategie in bestaand bebouwd gebied kan onderscheid maken tussen verwerken op eigen terrein (vasthouden en benutten), afvoer via hemelwaterriool naar het oppervlaktewater en afvoer en berging aan het maaiveld in de openbare ruimte. Onderdeel van de strategie voor regenwater in bestaande bebouwde omgeving is ook het sturingsvraagstuk. Met andere woorden: op welke wijze wil de gemeente sturen? Alleen via informeren en voorlichting, door te stimuleren met o.a. subsidie of ook door te verplichten via regelgeving? In dat kader kan worden overwogen om in de toekomstige omgevingsplannen de regels voor de afvoer van hemelwater niet alleen van toepassing te verklaren bij nieuwbouw of vernieuwbouw, maar ook in bepaalde gevallen bij bestaande bouw.

Gemeenten hebben niet alleen een wettelijke zorgplicht voor afvalwater en hemelwater, maar ook met betrekking tot grondwater. Bij dat laatste ging de aandacht tot voor kort vooral uit naar het beperken van overlast door te hoge grondwaterstanden. Steeds duidelijker wordt dat ook een tekort aan grondwater voor problemen kan zorgen.

De Rekenkamercommissie beveelt aan om het aankomende planproces van het integraal waterketenplan te benutten om in afstemming met het hoogheemraadschap een nadere strategie voor de omgang met regenwater en grondwater uit te werken. Het is belangrijk dat keuzes ten aanzien van de strategie voor de omgang met regenwater en grondwater aan de raad worden voorgelegd.

Bestuurlijke reactie

Momenteel wordt binnen de samenwerking al gewerkt aan de actualisatie van de beleidsmodule voor het IWKP 2024-2028. Hoe om te gaan met regenwater en grondwater is hier een integraal onderdeel van. Het Hoogheemraadschap van Rijnland is een van de waterketenpartners binnen de samenwerking in de Leidse Regio en daarmee direct betrokken bij de uitwerking van dit onderwerp in de Beleidsmodule van het IWKP.

Het is nu nog wettelijk (Wet Milieubeheer) vastgelegd dat elke gemeente over een gemeentelijke rioleringsplan moet beschikken, vastgesteld door de gemeenteraad. Wanneer de Omgevingswet in werking treedt, zal de wettelijke verplichting tot het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan vervallen. Het college stelt wel een volgend IWKP op om o.a. de onderbouwing van de voorziening voor riolering te verantwoorden conform de eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording. Het volgende IWKP treedt in werking met ingang van 1 januari 2024, heeft de vorm van een programma onder de Omgevingswet en is gebaseerd op de kaders zoals opgenomen in de Omgevingsvisie. Binnen de Omgevingswet is het vaststellen van programma's een bevoegdheid van het college. Dat gezegd hebbende is het college zich er van bewust dat er veel zaken veranderen met de komst van de Omgevingswet. Het college overweegt momenteel hoe de raad het beste betrokken kan worden.

Aanbeveling 4. Onderzoek in hoeverre een financiële prikkel via het tariefsysteem van de rioolheffing kan bijdragen aan het anders omgaan met regenwater door inwoners en bedrijven.

Aanpassingen in het tariefsysteem van de rioolheffing, bijvoorbeeld door de hoogte van de heffing mede afhankelijk te maken van het watergebruik of het verhard oppervlak, kunnen bijdragen aan een afname van de belasting van het gemeentelijk vuil- en hemelwaterriool en het beter vasthouden van regenwater op particulier terrein. Dit kan verder worden onderzocht, waarbij het goed is om ook te letten op initiatieven en ervaringen elders.

Bestuurlijke reactie

De VNG heeft op 21 september 2021 een brief aan haar leden gestuurd waarin de vervanging van de Modelverordening Rioolheffing naar de Modelverordening Riool- en Waterzorgheffing wordt aangekondigd. Hierin verandert het belastbaar feit en de belastingplicht: de eis voor een directe of indirecte aansluiting vervalt waardoor bijna alle percelen in de gemeente in de heffing worden betrokken. De reden hiervan is dat iedere belastingplichtige profijt heeft van de gemeentelijke

Datum 19 oktober 2022
Kenmerk Z/22/3450972
Pagina 4 / 5

Gemeente Leiden

waterhuishouding en daarom in het kostenverhaal wordt meegenomen. Er komen drie varianten van de verordening, onderverdeeld naar de maatstaf van heffing:

- naar een vast bedrag
- naar de waarde in het economische verkeer van het WOZ-object of roerende zaak
- naar waterafvoer/-verbruik

In 2023 wordt gestart met het opstellen van een raadsvoorstel tot vaststelling van de nieuwe verordening Riool- en Waterzorgheffing.

Aangezien met deze wijziging ook sprake is van een keuze voor een bepaalde vorm van tariefdifferentiatie, is het goed eerst de uitwerking van dit voorstel af te wachten.

Aanbeveling 5. Geef voldoende en tijdig aandacht aan de inhoud van het nieuwe IWkp. Binnenkort moet een nieuw integraal waterketenplan voor deze regio worden opgesteld. Dat plan is een belangrijk sturingsinstrument voor het beleid in de komende periode, niet alleen voor de riolering, maar ook voor de daarmee samenhangende terreinen. Het is van belang dat daar niet alleen ambtelijk naar wordt gekeken. De inwoners en de gemeenteraden moeten ook tijdig in de gelegenheid worden gesteld om te participeren bij de keuzen die in het plan worden gemaakt.

Bestuurlijke reactie.

Het college verwijst graag naar de bestuurlijke reactie bij aanbeveling 3. Verder is het college voornemens een andere route te volgen voor participatie bij het IWkp dan dat dit voor overige programma's Beheer (voorheen beheerplannen) is gevolgd. Het college is voornemens het IWkp 2024-2028, net als bij de eerdere rioleringsplannen en het vorige IWkp, 6 weken ter inzage te leggen voor definitieve vaststelling. Voorafgaand aan de definitieve vaststelling kan desgewenst een presentatie verzorgd worden in de commissie Leefbaarheid en Bereikbaarheid.

Aanbeveling 6 Leg expliciet vast welke klimaatadaptieve maatregelen vanaf 2025 aan de rioolheffing mogen worden toegekend

Klimaatadaptatiemaatregelen die aan het maaiveld worden genomen, worden tot 2025 bekostigd uit het Financieel Perspectief Duurzame Stad. Uit het Beleidsakkoord Gemeente Leiden 2022 'Samen leven in Leiden' blijkt dat de gemeente in de toekomst investeringen voor klimaatadaptatie en het vergroenen van de stad, en het onderhoud van dit groen, niet langer uit de algemene middelen wil bekostigen, maar vanuit de riool- en afvalstoffenheffing wil dekken. Dit leidt tot een stijging van deze heffingen. Omdat de riool- en afvalstoffenheffing voor ieder huishouden van een bepaalde omvang even hoog zijn, is dit een politieke keuze die van invloed is op de verdeling van de lasten over de verschillende huishoudens. Niet alle klimaatadaptieve maatregelen mogen zonder meer aan de rioolheffing worden toegekend. Kosten voor de aanleg van een warmtenet of voor het planten van bomen ter verkoeling van de leefomgeving hebben geen directe relatie tot de watertaken van de gemeente en zullen elders bekostigd moeten worden. Er zijn ook maatregelen die bijdragen aan het waterbeheer en aan andere doelen, zoals het vergroten van de biodiversiteit of het bestrijden van hitte. In die gevallen is het van belang dat er heldere afspraken zijn over de vraag welke maatregelen geheel of gedeeltelijk aan de rioolheffing worden toegerekend.

Bestuurlijke reactie

Welke kosten aan de rioolheffing worden toegerekend vindt plaats volgens de regels van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) en is een bevoegdheid van het college. Het vaststellen van de daadwerkelijke tarieven is een raadsbevoegdheid. Het college gaat nauwkeurig om met de

Datum 19 oktober 2022
Kenmerk Z/22/3450972
Pagina 5 / 5

Gemeente Leiden

keuze welke kosten aan de rioolheffing worden doorberekend omdat dit een effect heeft voor de hoogte hiervan en daarmee de hoogte van de lokale lasten. Het IWKp 2024-2028 kent naast een Beleidsmodule ook een Maatregelmodule en een Financiële module. Het college werkt deze aanbeveling uit in de financiële module door hier een paragraaf in op te nemen over welke klimaatadaptieve maatregelen toegerekend kunnen worden aan de rioolheffing. Overigens worden de kosten voor het aanleggen van een warmtenet nu ook al niet toegerekend aan de rioolheffing en het college heeft ook geen plannen dat in de toekomst te doen.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Leiden,
de Secretaris, de Burgemeester,

Z0448A65DD9

Rekenkamercommissie Leiden & Leiderdorp
Postbus 292
2300 AG Leiden

datum : 20 oktober 2022
ons kenmerk : Z/22/136457/292832
uw kenmerk :
bijlage :
betreft : Bestuurlijke reactie rekenkameronderzoek beleid en beheer van de riolering

Geachte leden van de Rekenkamercommissie,

Het college heeft kennis genomen van uw rapport over het beleid en beheer van de riolering in Leiden en Leiderdorp. Het college herkent de inhoud van het rapport en onderschrijft de conclusies. We zijn tevreden dat het rapport bevestigt dat het beleid en beheer van de riolering in Leiderdorp over het algemeen goed op orde is.

In uw aanbiedingsbrief aan de raad heeft u als Rekenkamercommissie een aantal aanbevelingen opgenomen. Met deze brief maken we graag van de gelegenheid gebruik om per aanbeveling een korte bestuurlijke reactie te geven.

Aanbeveling 1. Meer risicogestuurd beheer en onderhoud van de riolering.

De Rekenkamercommissie adviseert om de inspectiewerkwijze verder te verfijnen. Door een nadere analyse te doen naar de afname van de kwaliteit van de riolering, ontstaat een nauwkeuriger beeld van de ontwikkeling van de kwaliteit van de riolering in de tijd. Op basis daarvan kan een nauwkeurige prognose van de noodzakelijke vervangingsinvesteringen en kosten voor reparatie worden gemaakt. Zo kunnen beide gemeenten toewerken naar een meer risicogestuurd beheer en onderhoud van de riolering. Het streven is om de kennis en ervaring die nu wordt opgebouwd bij de gehanteerde vervangingsstrategie op termijn te gebruiken om het onderhoudsregime meer risicogestuurd in te richten.

Bestuurlijke reactie

Het uitwerken van risicogestuurd beheer en onderhoud van de riolering is een van de activiteiten waar we binnen de samenwerking in de Leids regio de afgelopen planperiode aan gewerkt hebben. Ook de komende planperiode (2024-2028) wordt hier verder aan gewerkt. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar het verder verfijnen van de inspectiewerkwijze, maar ook naar het belang (kriticaliteit) van de verschillende objecten binnen de riolering voor het uitvoeren van de functie. De meer

GEMEENTEHUIS
WILLEM-ALEXANDERLAAN 1
2351 DZ LEIDERDORP

POSTBUS 35
2350 AA LEIDERDORP

071 54 58 500
INFO@LEIDERDORP.NL
WWW.LEIDERDORP.NL

kritische objecten kunnen dan eventueel een ander onderhoudsregime krijgen dan de minder kritische objecten. Denk bijvoorbeeld aan een grote verzamelleiding ten opzichte van een leiding met enkele aangesloten huishoudens. Wij onderschrijven dan ook uw streven om de kennis en ervaring die nu wordt opgebouwd bij de gehanteerde vervangingsstrategie op termijn te gebruiken om het onderhoudsregime meer risicogestuurd in te richten.

Aanbeveling 2. Stuur actiever op het tempo van rioolvervangning

In zowel Leiden als Leiderdorp heeft de vervanging van de riolering vertraging opgelopen, o.a. door de integrale wijkvervangingsaanpak. Het is van belang dat de raad actief informatie vraagt en ontvangt van het college over de planning en kosten en op die manier op de hoogte wordt gesteld van mogelijke vertraging of versnelling van de rioolvervangingsopgave en de financiële consequenties daarvan. De Rekenkamercommissie beveelt aan om actiever te sturen op het tempo van rioolvervangning.

Bestuurlijke reactie

Het college onderkent en onderschrijft dit. Zoals in het rekenkamerrapport wordt omschreven op pagina 29 heeft de gemeente Leiderdorp een Wijkvervangingsprogramma. We staan op het punt te starten met de Oranjewijk en de Kerkwijk is in voorbereiding. Met dit programma verwachten wij de komende jaren een inhaalslag te maken op de planning.

Aanbeveling 3. Werk toe naar een strategie voor de omgang met regenwater en grondwater.

De langdurige droogte in de afgelopen zomer heeft aangetoond dat we niet alleen moeten nadenken over het voorkomen en beperken van wateroverlast maar ook over het vasthouden van regenwater.

Een regenwaterstrategie in bestaand bebouwd gebied kan onderscheid maken tussen verwerken op eigen terrein (vasthouden en benutten), afvoer via hemelwaterriool naar het oppervlaktewater en afvoer en berging aan het maaiveld in de openbare ruimte. Onderdeel van de strategie voor regenwater in bestaande bebouwde omgeving is ook het sturingsvraagstuk. Met andere woorden: op welke wijze wil de gemeente sturen? Alleen via informeren en voorlichting, door te stimuleren met o.a. subsidie of ook door te verplichten via regelgeving? In dat kader kan worden overwogen om in de toekomstige omgevingsplannen de regels voor de afvoer van hemelwater niet alleen van toepassing te verklaren bij nieuwbouw of vernieuwbouw, maar ook in bepaalde gevallen bij bestaande bouw.

Gemeenten hebben niet alleen een wettelijke zorgplicht voor afvalwater en hemelwater, maar ook met betrekking tot grondwater. Bij dat laatste ging de aandacht tot voor kort vooral uit naar het beperken van overlast door te hoge grondwaterstanden. Steeds duidelijker wordt dat ook een tekort aan grondwater voor problemen kan zorgen.

De Rekenkamercommissie beveelt aan om het aankomende planproces van het integraal waterketenplan te benutten om in afstemming met het hoogheemraadschap een nadere strategie voor de omgang met regenwater en grondwater uit te werken. Het is belangrijk dat keuzes ten aanzien van de strategie voor de omgang met regenwater en grondwater aan de raad worden voorgelegd.

Bestuurlijke reactie

Momenteel wordt binnen de samenwerking al gewerkt aan de actualisatie van de beleidsmodule voor het IWKP 2024-2028. Hoe om te gaan met regenwater en grondwater is hier een integraal onderdeel van. Het Hoogheemraadschap van Rijnland is een van de waterketenpartners binnen de samenwerking in de Leidse Regio en daarmee direct betrokken bij de uitwerking van dit onderwerp in de Beleidsmodule van het IWkp.

Het is nu nog wettelijk (Wet Milieubeheer) vastgelegd dat elke gemeente over een gemeentelijke rioleringsplan moet beschikken, vastgesteld door de gemeenteraad. Op 1 januari 2023 treedt, naar verwachting, de omgevingswet in werking. De wettelijk verplichting tot het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan vervalt dan. Het college stelt wel een volgend IWkp op om o.a. de onderbouwing van de voorziening voor riolering te verantwoorden conform de eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording.

Het volgende IWkp treedt in werking met ingang van 1 januari 2024, heeft de vorm van een programma onder de omgevingswet en is gebaseerd op de kaders zoals opgenomen in de Omgevingsvisie. Binnen de Omgevingswet is het vaststellen van programma's een bevoegdheid van het college. Dat gezegd hebbende is het college zich er van bewust dat er veel zaken veranderen met de komst van de Omgevingswet. Het college overweegt momenteel of en zo ja hoe de raad het beste betrokken kan worden bij het proces van vaststellen van het volgende IWkp.

Aanbeveling 4. Onderzoek in hoeverre een financiële prikkel via het tariefsysteem van de rioolheffing kan bijdragen aan het anders omgaan met regenwater door inwoners en bedrijven.

Aanpassingen in het tariefsysteem van de rioolheffing, bijvoorbeeld door de hoogte van de heffing mede afhankelijk te maken van het watergebruik of het verhard oppervlak, kunnen bijdragen aan een afname van de belasting van het gemeentelijk vuil- en hemelwaterriool en het beter vasthouden van regenwater op particulier terrein. Dit kan verder worden onderzocht, waarbij het goed is om ook te letten op initiatieven en ervaringen elders.

Bestuurlijke reactie

Het college is bekend met deze mogelijkheid. Aan de introductie van tariefdifferentiatie leven zowel voor- als nadelen. Ook is het college bekend met de initiatieven en ervaringen elders. Het college stelt voor in de planperiode 2024-2028 de voor- en nadelen van tariefdifferentiatie uit te werken in een notitie aan de raad. Op basis hiervan kan de raad dan besluiten nemen of zij tariefdifferentiatie wil gaan invoeren en op welke wijze.

Aanbeveling 5. Geef voldoende en tijdig aandacht aan de inhoud van het nieuwe IWkp.

Binnenkort moet een nieuw integraal waterketenplan voor deze regio worden opgesteld. Dat plan is een belangrijk sturingsinstrument voor het beleid in de komende periode, niet alleen voor de riolering, maar ook voor de daarmee samenhangende terreinen. Het is van belang dat daar niet alleen ambtelijk naar wordt gekeken. De inwoners en de gemeenteraden moeten ook tijdig in de gelegenheid worden gesteld om te participeren bij de keuzen die in het plan worden gemaakt.

Bestuurlijke reactie

Het college verwijst graag naar de bestuurlijke reactie bij aanbeveling 3. Verder is het college voornemens om op specifieke onderdelen van het IKWP

inwonersavonden te organiseren, waarbij inwoners kunnen meedenken en adviseren over de inhoud. De gemeenteraad wordt vooruitlopend op de vaststelling geïnformeerd over de inhoud, waarbij nog ruimte is voor mogelijke aanpassingen. Net als bij de eerdere rioleringsplannen en het vorige IWKp is het college voornemens het IWKp 2024-2028 6 weken ter inzage te leggen voor definitieve vaststelling.

Aanbeveling 6. Leg expliciet vast welke klimaatadaptieve maatregelen vanaf 2025 aan de rioolheffing mogen worden toegekend.

Bestuurlijke reactie

Deze aanbeveling geldt specifiek voor Leiden en niet voor Leiderdorp.

Aanbeveling 7. Zorg voor heldere kaders voor klimaatadaptatie: stel een strategie en een uitvoeringsprogramma vast die doorwerken in de wijkaanpak.

Het is de ambitie van de gemeente Leiderdorp om een strategie en een uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie eind 2022 of begin 2023 vast te stellen. Op dit moment zijn die er nog niet. Voor een daadkrachtige en doelgerichte uitvoering zijn duidelijk vastgelegd beleid en heldere kaders van groot belang. De gemeente Leiden kan als voorbeeld dienen.

Op dit moment wordt de klimaatadaptieve inrichting van wijken min of meer ontwerpend vormgegeven op basis van de kennis en ervaring van de betrokken medewerkers (leren door doen). Voor klimaatadaptieve maatregelen is er echter behoefte aan een inhoudelijke uitwerking met concrete richtlijnen en normen, en het borgen hiervan bijvoorbeeld in een handboek openbare ruimte. Deze standaardisatie moet wel rekening houden met verschillende wijktypen (verschillen in bouwdichtheid, bodemopbouw en de verhouding particuliere en publieke ruimte).

Bestuurlijke reactie

Leiderdorp heeft het streven om dit jaar een klimaatstrategie en een uitvoeringsprogramma door het college vast te laten stellen. In dit uitvoeringsprogramma nemen we op dat we een onderzoek gaan doen naar de typering van de wijken en aanvullend een gebiedscatalogus gaan ontwikkelen. Hiermee zorgen we ervoor dat op wijkniveau de juiste klimaatadaptieve maatregelen worden genomen.

Aanbeveling 8. Zorg voor heldere kaders voor klimaatadaptatie: stel een strategie en een uitvoeringsprogramma vast die doorwerken in de wijkaanpak.

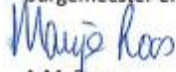
Leiderdorp heeft de kosten voor klimaatadaptieve maatregelen nog onvoldoende in beeld en daarnaast is de kostendekking nog niet geborgd. Wanneer klimaatadaptieve maatregelen in de toekomst worden toegerekend aan de gemeentelijke watertaken, dan kan dit leiden tot een nu nog niet voorziene verhoging van de rioolheffing. Als daar niet voor wordt gekozen, zou het kunnen zijn dat deze klimaatadaptieve maatregelen niet kunnen worden uitgevoerd, omdat er geen budget voor beschikbaar is. Het is daarom van belang om expliciet vast te leggen welke klimaatadaptieve maatregelen wel of niet aan de rioolheffing worden toegekend, en hoe ze eventueel anders worden gedekt.

Bestuurlijke reactie

Het college gaat nauwkeurig om met de keuze welke kosten aan de rioolheffing worden doorberekend, omdat dit een effect heeft voor de hoogte hiervan en

daarmee de hoogte van de lokale lasten. Het IWKp 2024-2028 kent naast een Beleidsmodule ook een Maatregelmodule en een Financiële module. Het college werkt deze aanbeveling uit in de financiële module door hier een paragraaf in op te nemen over welke klimaatadaptieve maatregelen toegerekend kunnen worden aan de rioolheffing. Hiervoor worden de kaders gehanteerd die vastgelegd worden in de gebiedscatalogus (zie beantwoording aanbeveling 7).

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders,

A.M. Roos
secretaris

L.M. Driessen-Jansen
burgemeester